

Kommittédirektiv

En nationell samordnare mot våld
i nära relationer

Dir.
2012:38

Beslut vid regeringssammanträde den 26 april 2012

Sammanfattning

En nationell samordnare ska åstadkomma en kraftsamling för att motverka våld i nära relationer. I samordnarens uppdrag ingår att

- samla och stödja berörda myndigheter, kommuner, landsting och organisationer för att öka effektiviteten, kvaliteten och långsiktigheten i arbetet mot våld i nära relationer. Särskilt fokus ska läggas på rättsväsendet,
- aktivt verka för att förbättra samverkan mellan berörda aktörer och bidra till en ökad samsyn kring hur våld i nära relationer bäst ska förebyggas och bekämpas,
- särskilt överväga hur förebyggande insatser mot våld kan utvecklas och genomföras,
- i samråd med berörda aktörer bidra till att sprida och förbättra genomslaget av befintlig kunskap på området,
- överväga hur skyddet för och stödet till brottsoffren kan utvecklas och i detta sammanhang särskilt överväga hur kvinnojourers och andra berörda ideella organisationers verksamhet kan förstärkas,
- aktivt verka för att synliggöra olika aspekter och negativa konsekvenser av våld i nära relationer för såväl berörda aktörer som allmänheten och
- vid behov lämna förslag till hur arbetet mot våld i nära relationer kan förbättras och samverkan utvecklas på nationell, regional och lokal nivå.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2014.

Utgångspunkter för arbetet mot våld i nära relationer

Alla människor ska kunna leva i frihet från rädsla att utsättas för våld. Ytterst är det en fråga om allas rätt till fullt åtnjutande av mänskliga rättigheter, som staten har en positiv skyldighet att tillförsäkra i förhållandet enskilda emellan. Sveriges åtaganden inom ramen för EU:s, Europarådets och FN:s arbete är därför en viktig utgångspunkt för regeringens insatser.

Våld i nära relationer är ett komplext och mångfacetterat problem. Det handlar om övergrepp som kan vara av fysisk, psykisk eller sexuell natur. Kvinnor, män, flickor och pojkar, oavsett ålder, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, drabbas. Våldet kan utövas i andra nära relationer än parförhållanden, t.ex. av föräldrar, fosterföräldrar och syskon. Barn kan drabbas av våld i nära relationer, både genom att själva direkt utsättas och till följd av att bevittna våld. Våldet kan även vara hedersrelaterat.

Oavsett ålder, kön, könsidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning och etnisk bakgrund ska alla ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet, liksom till likvärdigt skydd, stöd och hjälp utifrån sin utsatthet. Insatserna för att bekämpa våld i nära relationer måste göras utifrån ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv samt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. Där det är relevant ska även hbt-perspektivet beaktas. Insatserna måste utgå från de utsattas behov. Det är statens, kommunernas och landstingens ansvar att tillgodose de drabbades behov av skydd, stöd och vård. I de fall barn är offer för brott eller på annat sätt berörs av våldet måste särskild hänsyn tas till barnets behov, rättigheter och förutsättningar. De ideella organisationernas verksamheter är ett betydelsefullt komplement till kommunernas ansvar för stöd till de brottsutsatta. Ett nära samarbete mellan de berörda aktörerna är nödvändigt för att arbetet mot våld i nära relationer ska bli kraftfullt och effektivt.

Omfattning och karaktär av våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem, som till stor del har sin grund i föreställningar om kön, makt och sexualitet. Våldet är ofta upprepat, vilket orsakar stort mänskligt lidande och medför genomgripande inskränkningar i de drabbades frihet.

Varje år utsätts tiotusentals personer i Sverige för våld i nära relationer. Främst handlar det om kvinnor som utsätts för våld, hot och trakasserier av en man som de har eller har haft ett partnerförhållande med. Brott av detta slag förekommer också i samkönade relationer. Likaså förekommer det att kvinnor utsätter män för denna typ av brott. Studier visar dock att mäns våld mot kvinnor oftare är upprepat, tenderar att vara grövre och resulterar i fler negativa konsekvenser för de drabbade kvinnorna och deras eventuella barn.

För de barn som tvingas växa upp i en miljö där våld förekommer innebär det en stor otrygghet. Många barn utsätts själva för eller tvingas bevittna våld. Antalet polisanmälda fall av misshandel mot barn har ökat markant under 2000-talet. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) beror detta till stor del på att personal inom förskola och skola i större utsträckning anmäler misstankar om våld till socialtjänsten. I en studie från Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2011) uppgav knappt fjorton procent av eleverna i åldern 15-17 år att de någon gång har blivit slagna av en förälder eller annan vuxen i hemmet. Knappt tre procent uppgav att det har skett många gånger. Studien visar även att risken för att bli slagen är allra störst i hem där det förekommer våld mellan de vuxna. Risken är också stor i samband med att föräldrarna är alkohol- eller drogpåverkade.

En rad studier visar på att alkohol och droger generellt spelar en tydlig roll i händelser av våld i nära relationer. I en studie från Brå (Våld mot kvinnor och män i nära relationer, Brå rapport 2009:12) uppskattas att gärningspersonen är berusad eller drogpåverkad i cirka hälften av alla sådana händelser.

En annan del av problematiken utgörs av hedersrelaterat våld och förtryck där förövarna inte sällan är föräldrar, syskon eller andra släktingar. En grupp som ofta inte uppmärksammas i

detta sammanhang är unga personer som drabbas av hedersrelaterat våld på grund av intolerans kopplat till sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Könstillhörigheten hos förövaren och den våldsutsatta har generellt betydelse både för hur omgivningen uppfattar våldet, för benägenheten hos den drabbade att anmäla till polisen och söka hjälp samt för det bemötande hon eller han får.

Under perioden 1990–2004 dödades i genomsnitt sjutton kvinnor per år av en man som de vid brottstillfället hade eller hade haft en nära relation till, dvs. make, sambo, fästman eller pojkvän. I de allra flesta sådana fall har kvinnan tidigare haft kontakt med hälso- och sjukvården, sociala eller rättsvårdande myndigheter på grund av sin utsatthet för våld.

Den närmare kunskapen om hur många som drabbas av våld i nära relationer är i dag begränsad. Under 2011 anmäldes drygt 12 000 brott där kvinnor misshandlats inomhus av en närstående gärningsperson och ungefär 2 500 fall av grov kvinnofridskränkning. Utöver detta anmäldes drygt 3 000 brott där män misshandlats inomhus av en närstående gärningsperson. Majoriteten av dem som misstänks och döms för våldsbrott är män. Eftersom merparten av de brott som sker mellan personer som har eller har haft en nära relation aldrig kommer till myndigheternas kännedom är dock anmälningsstatistiken inte användbar för att bedöma utbredningen av denna brottslighet. För sådana bedömningar krävs frågeundersökningar som även fångar upp händelser som inte är polisanmälda.

Enligt Nationella Trygghetsundersökningen (NTU), som är en omfattande frågeundersökning om utsatthet för brott och trygghet, drabbas årligen drygt en procent av kvinnorna och knappt en halv procent av männen av olika former av våld i nära relationer. Här avses misshandel, sexuellt våld, trakasserier eller hot från en nuvarande eller tidigare partner. Av såväl NTU som av andra undersökningar framgår att unga kvinnor, resurssvaga kvinnor och ensamstående föräldrar är särskilt drabbade av sådana brott. De är därför riskgrupper, som bör uppmärksammas särskilt. Eftersom NTU inte är specifikt anpassad för att fånga upp våld i nära relationer innebär

skattningarna av förekomsten av sådan brottslighet med all sannolikhet en stor underskattning. Utifrån de kunskapskällor som finns går det således inte att närmare svara på hur utbrett våld i nära relationer är. Brå har därför fått i uppdrag att genomföra en fördjupad nationell kartläggning.

Insatser för att bekämpa våld i nära relationer

Regering och riksdag har under lång tid prioriterat att förbättra skyddet för och stödet till personer som har utsatts för brott. En rad olika åtgärder har vidtagits för att öka stödet generellt till alla som har utsatts för brott, liksom särskilt för att förbättra situationen för kvinnor och barn som har utsatts för våld i nära relationer. Ett flertal insatser har även genomförts, i syfte att skydda och stödja barn som har bevittnat sådana händelser.

Regeringen genomförde under den förra mandatperioden den största satsningen på rättsväsendet i modern tid. Rättsväsendet har förstärkts från polis och åklagare till domstolar och kriminalvård. Som en del i satsningen på rättsväsendet genomfördes även en rad viktiga förändringar, i syfte att minska brottsligheten och öka människors trygghet i hela landet. Exempelvis genomfördes en av de största straffskärpningsreformerna någonsin då straffen för allvarliga våldsbrott skärptes generellt. Reformen presenterades i propositionen Skärpta straff för allvarliga våldsbrott m.m. (prop. 2009/10:147) och syftade bl.a. till kraftiga höjningar av straffen för sådana brott och för grovt vållande till annans död. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2010. Brå har nyligen fått i uppdrag att utvärdera om syftet med reformen har uppnåtts.

Som ett led i regeringens strävanden att förbättra situationen för de personer som på olika sätt riskerar att utsättas eller har utsatts för våld, hot eller trakasserier har även ändringar genomförts i lagen (1988:688) om besöksförbud, numera kontaktförbud. Ändringarna presenterades i propositionen Förbättrat skydd mot stalkning (prop. 2010/11:45) och syftade till att stärka kontaktförbudets brottsförebyggande funktion och förbättra det skydd som förbudet avser att ge. Detta bl.a. genom

att efterlevnaden av ett särskilt utvidgat kontaktförbud ska kontrolleras genom elektronisk övervakning (fotboja). Samtidigt infördes ett nytt brott, olaga förföljelse, i syfte att förstärka det straffrättsliga skyddet mot trakasserier och förföljelse.

Flera viktiga åtgärder har även genomförts på socialtjänstens område. Exempelvis har kommunernas ansvar för stöd och hjälp till våldsutsatta tydliggjorts i lagstiftningen (prop. 2006/07:38). I januari 2012 trädde även ändringar i kraft i lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall (prop. 2011/12:4). De nya bestämmelserna innebär att utredningssystemet för barn som har avlidit med anledning av brott utvidgas till att avse även kvinnor eller män som har avlidit med anledning av brott av närstående. Utredningssystemet syftar till att försöka identifiera brister i samhället på ett övergripande plan. Särskilda medel avsätts dessutom årligen för att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare. En del av dessa medel riktar sig direkt till ideella organisationer. Inom ramen för satsningen ska även en nationell och regional stödstruktur bidra till ett långsiktigt metodutvecklingsarbete på området.

Regeringens särskilda jämställdhetsatsning

Under föregående och innevarande mandatperiod har regeringen avsatt betydande resurser till olika åtgärder för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen, i vilka det ingår att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Tre handlingsplaner har tagits fram, som har angetts i tre skrivelser till riksdagen (skr. 2007/08:39, 2007/08:167 och 2009/10:229). I regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) inrymdes ett stort antal åtgärder, som spände över ett brett fält och engagerade en rad myndigheter och ideella organisationer. Åtgärderna i handlingsplanen följs upp med nya åtgärder under innevarande

mandatperiod, i syfte att nya arbetsmetoder och förhållningssätt ska kunna integreras i myndigheternas ordinarie verksamhet.

Brå har på regeringens uppdrag följt upp och utvärderat arbetet med handlingsplanen (Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer, Brå rapport 2010:18). Enligt Brå:s bedömning har regeringen med handlingsplanen på ett kraftfullt sätt satt fokus på mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck. Handlingsplanen har inom de flesta berörda professioner bidragit till en ökad medvetenhet och en förhöjd kunskapsnivå. Den har också lett till en bättre struktur för arbetet både inom och mellan myndigheter. Vidare anser Brå att handlingsplanen har bidragit till att flera nya verksamheter har startat och att befintliga har utvecklats. Handlingsplanen har slutligen också inneburit att kunskaper om bra arbetsmetoder förmedlats och prövats i många olika sammanhang. Dock pekar Brå på att barn som har bevittnat våld och våldsutsatta i samkönade relationer tenderat att vara relativt osynliga i handlingsplanen.

Den stora framtida utmaningen ligger enligt Brå i att säkerställa att kunskapen, arbetssätten och verksamheterna överlever och utvecklas. Brå pekar även på att det krävs en ökad preventiv helhetssyn för att på längre sikt kunna minska våldets uppkomst. För framtida satsningar är det även angeläget med en bättre struktur för samordning av arbetet.

Regeringen anser att det är nödvändigt att ytterligare öka effektiviteten och utveckla kvaliteten i arbetet. Under innevarande mandatperiod har nära en miljard kronor avsatts för jämställdhetsfrämjande åtgärder, pengar som till stor del används för att fortsätta förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Inom ramen för denna satsning avser regeringen bl.a. att fortsätta förstärka stödet till organisationer som arbetar med att motverka våld mot kvinnor respektive organisationer som utvecklar brottsofferverksamhet riktad till hbt-personer utsatta för våld i en nära relation samt till utvecklingen av skyddade boenden för unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Behovet av en kraftsamling mot våld i nära relationer

De kraftfulla satsningar regeringen har genomfört inom olika politikområden, främst på rättsväsendets och socialtjänstens områden, för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer har bl.a. medfört en höjd kunskapsnivå, utveckling av nya verksamheter och metodutveckling i myndigheters arbete. Sammantaget har möjligheterna att bekämpa våld i nära relationer i hög grad förbättrats under senare år. I syfte att bibehålla och konsolidera vunna framsteg behövs en fortsatt utveckling. Det är angeläget att bl.a. utveckla strukturer för samordning och samverkan mellan berörda aktörer, säkerställa att kunskapsnivån fortsätter att höjas och att befintlig kunskap får ökat genomslag samt att arbetsmetoder fortsätter att utvecklas.

En nationell samordnare bör därför ges i uppdrag att under de närmast kommande åren driva arbetet mot våld i nära relationer framåt på ett samlat, samordnat och effektivt sätt. Det omfattande arbete som bedrivs inom området ska på ett samlat sätt åskådliggöras och goda exempel spridas, samtidigt som problem och hinder för utveckling behöver identifieras. Sammantaget ska på detta sätt en kraftsamling mot våld i nära relationer åstadkommas.

Uppdraget

Ett mer samlat, samordnat och effektivt arbete mot våld i nära relationer

Ett omfattande arbete bedrivs inom såväl rättsväsendet som socialtjänsten, t.ex. när det gäller metodutveckling av arbetet mot våld i nära relationer. Handböcker och andra typer av metodstöd har tagits fram och stora utbildningsinsatser för berörd personal har genomförts. Fortfarande finns det dock behov av insatser för att åstadkomma ett mer effektivt och samordnat arbete.

Det är viktigt att vara medveten om att ärenden om våld i nära relationer kan vara komplicerade att utreda och svåra att driva till åtal. I många fall saknas t.ex. stödbevisning i form av vittnen, dna eller läkarutlåtanden. Med sådana svårigheter i beaktande visar dock granskningar utförda av bl.a. Rikspolisstyrelsen att arbetet inom polisen kan göras mer effektivt och att kvaliteten kan förbättras inom flera områden. Genom ett effektivare resursutnyttjande, främst inom rättsväsendet, kan den fortsatta bekämpningen av våld i nära relationer bli mer målmedveten. Efter de senaste årens stora resurstillskott är nu innehållet och effektiviteten i rättsväsendets verksamheter i fokus. Regeringen förväntar sig att förstärkningen av rättsväsendet resulterar i väsentligt förbättrade verksamhetsresultat. Detta gäller även olika aspekter av arbetet mot våld i nära relationer.

Samordnaren ska samla och stödja berörda myndigheter, kommuner, landsting och organisationer för att öka effektiviteten, kvaliteten och långsiktigheten i arbetet mot våld i nära relationer. Särskilt fokus ska läggas på rättsväsendet.

Särskilt om samverkan

Myndigheters samverkan på olika nivåer regleras i ett antal författningar. Därutöver har på regeringens initiativ ett flertal samverkansmodeller tagits fram under de senaste tio åren, t.ex. gemensamma riktlinjer mellan Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen för samverkan kring barn som har utsatts för brott (2009). Det finns i dagsläget också ett flertal olika strukturer för samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer, bl.a. Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid. På strategisk nivå finns även en samverkansgrupp för brottsofferarbete där myndigheter och ideella organisationer utbyter erfarenheter. Sveriges Kommuner och Landsting samordnar kommunernas och landstingens arbete för kvinnofrid. Länsstyrelserna arbetar också med samverkan och samordning för att stödja länets aktörer i arbetet mot våld i nära relationer. Länsstyrelsen i Stockholm har nationellt samordningsansvar när det gäller

länsstyrelsernas insatser för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelsen i Östergötland har nationellt samordningsansvar för länsstyrelsernas insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck samt för myndigheter med uppdrag att förebygga att någon mot sin vilja förmås ingå äktenskap.

Genom ett flertal olika källor har regeringen fått indikationer på att det finns brister i samverkan på alla nivåer kring olika aspekter av våld i nära relationer. Likaså varierar synen på hur problemen bäst ska lösas. Samordnaren ska därför aktivt verka för att förbättra samverkan mellan berörda aktörer och bidra till en ökad samsyn kring hur våld i nära relationer bäst ska förebyggas och bekämpas. Det kan t.ex. handla om hur berörda myndigheter kan bli bättre på att upptäcka våld eller att ge ett samlat stöd till dem som har utsatts och som har pågående ärenden hos fler än en myndighet, t.ex. polis, socialtjänst samt hälso- och sjukvården.

Stärkt förebyggande arbete

För att långsiktigt kunna förebygga våld i nära relationer måste insatser riktas till personer som begår sådana brott eller som kan komma att göra det. Regeringen har, i syfte att förbättra insatser och behandling av vålds- och sexualbrottsförövare, vidtagit ett flertal åtgärder, bl.a. genom att utveckla Kriminalvårdens program och socialtjänstens insatser. Kriminalvården är en central aktör när det gäller att arbeta med förövare, men också socialtjänsten har en viktig roll när det gäller insatser riktade till våldsutövare. Regeringen bedömer att det finns behov av att vidareutveckla dessa verksamheter, liksom verksamheter som vänder sig till förövare som inte redan är kända av t.ex. socialtjänst och polis eller är föremål för kriminalvård.

Under barn- och ungdomsåren formas många av de värderingar och beteenden som en person bär med sig livet igenom. Barn och unga är därför en viktig målgrupp och primärpreventivt arbete inriktat mot normer och attityder bör vara ett centralt inslag i det förebyggande arbetet. Flera sådana

insatser har genomförts och pågår, bl.a. för att stärka arbetet med skolans värdegrund och jämställdhet.

Ett flertal studier, såväl nationella som internationella, visar att barn som växer upp i familjer där våld förekommer mellan föräldrarna löper stor risk att själva utsättas för våld och att dessa barn i betydligt högre utsträckning än barn i allmänhet har olika symtom på psykisk ohälsa. Unga hbt-personer löper högre risk att drabbas av våld från föräldrar och andra närstående jämfört med unga som är heterosexuella. Detsamma gäller ungdomar som lever med hedersrelaterade begränsningar. Psykisk ohälsa är tillsammans med beteendestörningar och missbruk i tidig ålder välkända riskfaktorer för att utveckla ett våldsamt beteende. Hälso- och sjukvården samt skolan har därför en viktig uppgift att upptäcka missförhållanden, så att rätt åtgärder kan sättas in tidigt för att förhindra en fortsatt negativ utveckling. Betydande resurser har under senare år avsatts till såväl psykiatri och primärvården som skolan för att förbättra de brister som finns.

Betydelsen av alkohol och droger är en viktig aspekt att beakta i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. Samordnaren bör därför bl.a. ta del av det arbete som bedrivs inom ramen för regeringens strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken.

Det krävs en ökad helhetssyn och förstärkt samarbete kring hur våldsbrott bättre ska kunna förebyggas. Samordnaren ska tillsammans med berörda aktörer bidra till en ökad helhetssyn kring det våldsförebyggande arbetet och särskilt överväga hur förebyggande insatser mot våld kan utvecklas och genomföras.

Ökad kunskap och bättre genomslag för befintlig kunskap om våld i nära relationer

För att långsiktigt kunna förebygga och bekämpa våld i nära relationer krävs ökad kunskap. Det kan bl.a. handla om olika förebyggande insatserns effektivitet eller utveckling av nya arbetsmetoder. Stora resurser har under senare år avsatts för forskning om och utveckling av olika aspekter av våld i nära relationer. Inom vissa områden, t.ex. när det gäller hbt-

personers utsatthet och hedersrelaterat våld, behöver mer forskning bedrivas. I stort har dock kunskapsutvecklingen under senare år varit omfattande. Den kunskap som har tagits fram behöver aktivt spridas för att också kunna omsättas i praktiken.

Ett flertal myndigheter, bl.a. Socialstyrelsen, länsstyrelserna och Brottsoffermyndigheten, tar fram kunskap till berörda aktörer och fördelar medel till metodutveckling inom området. Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet har ett rikstäckande uppdrag att utveckla och sprida evidensbaserad kunskap och information om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

I samordnarens uppdrag ingår att samråda med berörda aktörer samt bidra till att befintlig kunskap på området sprids och får bättre genomslag i praktiska verksamheter.

Förbättrat skydd för och stöd till brottsoffren

Våld i nära relationer är ofta systematiskt och kan pågå under lång tid. Den drabbade kan också vara starkt känslomässigt bunden eller stå i ett beroendeförhållande till förövaren, ha gemensamma barn och ha ett svagt socialt nätverk. Våldet leder i många fall till social isolering, svårigheter med bostadssituationen, sjukskrivning och arbetslöshet m.m. Personer som lever med skyddad identitet eller skyddad identitet med kvarstad kan vara i en särskilt utsatt situation. En person som har utsatts för våld i en nära relation behöver därför många gånger ett omfattande skydd och stöd från myndigheter eller hjälp av ideella organisationer för att komma ur sin situation och klara av att gå vidare i livet. Stödet kan behövas under lång tid.

Under de senaste åren har mycket hänt när det gäller socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Kommunerna tar i dag ett större ansvar. Det finns bättre kunskap och nationellt kompetensstöd för de som arbetar med våld i nära relationer. Det ser dock olika ut i kommunerna och den kunskap som finns behöver spridas och

tillämpas. Samverkan både inom kommunen och med andra aktörer behöver utvecklas, t.ex. med hälso- och sjukvården.

Våld i nära relationer behöver bättre uppmärksammas inom t.ex. missbruks- och beroendevården liksom inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning. Kunskap om utsatthet för våld bland personer som är särskilt sårbara och de speciella behov dessa personer kan ha är viktig för att de ska kunna ges det stöd och den hjälp de är i behov av. Det finns alltså även behov av ökad kompetens när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck samt våld mot hbt-personer.

Som tidigare har nämnts är det vanligt att våld i nära relationer inte anmäls till polisen. Enligt en rapport från Brå (Våld mot kvinnor och män i nära relationer, Brå rapport 2009:12) är de vanligaste skälen till att avstå från att anmäla att de som har utsatts känner gärningspersonen, att de anser att polisen inget kan göra eller att de inte vågar anmäla. Polisens bemötande är betydelsefullt och för att fånga upp de drabbades behov är det viktigt att deras egna röster och önskemål i större utsträckning kommer fram och tillvaratas.

Betydelsen av ett väl fungerande skydd från gärningspersonen är stort. Det kan vara direkt avgörande för att en våldsutsatt person ska våga anmäla det som har hänt till polisen. Bristen på skydd kan även medföra svårigheter för en våldsutsatt person att ta till sig av rehabiliterande insatser. Polisen och socialtjänsten har i detta sammanhang en mycket viktig uppgift att se till att hot- och riskbedömningar utförs och att nödvändigt skydd och stöd finns att tillgå. Det bör särskilt uppmärksammas hur polis och åklagare arbetar med ny teknik för att lagen (1988:688) om kontaktförbud ska ges en så effektiv tillämpning som möjligt. Det är också viktigt att på olika sätt uppmärksamma barn som växer upp i familjer där det förekommer våld och att identifiera dessa barns behov av skydd och stöd från samhället.

Samordnaren ska tillsammans med berörda aktörer överväga hur skyddet för och stödet till brottsoffren kan utvecklas.

Kvinnojourers och andra ideella organisationers verksamhet är ett betydelsefullt komplement till kommunernas ansvar för stöd till brottsutsatta. Samordnaren ska överväga hur

kvinnjourers och andra berörda ideella organisationers verksamhet, med beaktande av kommunernas ansvar inom området, kan förstärkas.

Aktivt utåtriktat arbete gentemot berörda aktörer och allmänheten

Våld i nära relationer utövas ofta i det fördolda. En stor del av detta våld kommer därför aldrig till myndigheternas eller övriga samhällets kännedom. För att öka medvetandegraden om problemet och visa att samhället inte accepterar våld i nära relationer måste det synliggöras. En viktig del i samordnarens uppdrag är därför att aktivt verka för att synliggöra olika aspekter och negativa konsekvenser av våld i nära relationer för såväl myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som allmänheten. Samordnaren ska arbeta utåtriktat mot berörda aktörer och delta i debatter och offentliga diskussioner.

Uppdragets genomförande och konsekvensbeskrivning

Uppdraget ska genomföras i nära samverkan och dialog med berörda myndigheter, kommuner, landsting och organisationer. Samordnaren ska dock inte ta över det ansvar som andra myndigheter, kommuner eller landsting har. Under genomförandet av uppdraget ska samordnaren inhämta synpunkter från berörda aktörer i den utsträckning som samordnaren finner lämpligt. Där det bedöms lämpligt och relevant bör även synpunkter från våldsdrabbade inhämtas. För att uppdraget ska kunna genomföras är det viktigt att berörda aktörer redovisar de uppgifter samordnaren behöver.

Samordnaren bör inhämta kunskaper och goda exempel från andra länder och sprida dessa nationellt. Vidare ska samordnaren samråda med Brå i dess uppdrag att genomföra en fördjupad nationell kartläggning av brott i nära relationer.

Som en del i uppdraget kan samordnaren ta initiativ till mindre översyner, som bedöms nödvändiga för att klarlägga brister och utvecklingsområden i berörda verksamheter. Vid behov ska samordnaren lämna förslag till hur arbetet mot våld i nära relationer kan förbättras och samverkan utvecklas på

nationell, regional och lokal nivå. Där sådana förslag lämnas ska samordnaren beräkna och redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen. Om något av förslagen påverkar det kommunala självstyret ska dess konsekvenser och de särskilda avvägningar som har föranlett förslaget redovisas. För det fall samordnaren föreslår ny eller ändrad lagstiftning ska fullständiga författningsförslag lämnas. Samordnaren är fri att ta upp frågor som ligger nära de som anges i direktiven.

Samordnaren ska vid de tidpunkter och i den form som beslutas i dialog med Regeringskansliet (Justitiedepartementet) informera om arbetet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2014. Slutredovisningen ska i första hand sammanfatta erfarenheterna och beskriva resultatet av det arbete samordnaren har bedrivit samt de initiativ som har tagits. Därutöver bör slutredovisningen vid behov innehålla förslag till ytterligare åtgärder.

(Justitiedepartementet)